Ч. 31 (13.929). Львів, середа 6. лютого 1935. Poсztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II пов. — Конто почт. щадн. 504-060. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр, франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

В справі голодової катастрофи в СССР.

КОМУНІКАТ.

Підписані Комітети допомоги, що в своїй праці для підмоги голодуючим у Союзі ССР, обєднують ріжні церкви й віроісповідання, уважають своїм обовязком виступити перед публичну опінію з такою заявою:

Великі частини народів Росії найшлись напередодні нової кульмінаційної точки голодової катастрофи. Таке наше переконання і його не всилі нам забрати ні захитати ніякі заперечуючі звідомлення. Численні безпосередні вісти, як і свідоцтва очевидців ствердили вже від двох літ велике горе, що його переживають мешканці деяких просторів Союзу і члени деяких кругів його мешканців. Нині можна на основі самих російських джерел ствердити, що через відсутність якихнебудь припасів великій частині населення заглядає просто голодова смерть в очі. В околицях, навіщених посухою, жнива були дуже мізерні; подекуди зовсім без збору. Про це сповіщають навіть ті заграничні кореспонденти, що ставляться явно прихильно до совітського режиму. Та проте хлібозаготівлю переведено, по словам американського кореспондента, „з безприміряою строгістю". Це і тільки це дало урядові змогу знести хлібні картки.

Але зібрані припаси збіжа забезпечують у першу чергу армію, фабричних робітників та інші упривілеєві касти міст, тоді, коли населенню сіл, а серед нього зокрема немалому числу самостійних господарів, грозить найбільша нужда. Яка велика її загроза, показує декрет центрального уряду з 26. грудня минулого року. В тім декреті говориться вперше про „елементарне нещастя", що огорнуло широкі простори, навіщені посухою.

Чи з уваги на те мають у недалекім передновку знову повторитися явища 1933 року і жниво голодової смерти має знову забрати гекатомби жертв у неповинних людях?

Підписані організації завжди заступали думку, що питання гуманности і підмоги ближньому зовсім окреме від політичної і соціяльної натури і з ним не має нічого спільного. Тому, маючи на увазі наведені обставини, вони вважають вимогою елементарної людяности і любови ближнього не мовчати, а піднести свій голос і знову заговорити до сумління. Те, чого вони домагаються — це вияснення положення і забезпечення негайної підмоги для голодом примираючих людей Сов. Союзу: вони бажають лиш зарадити тому, щоб не повторилась катастрофа минулого року.

Відень, 4. лютого 1935.

Міжконфесійний і Міжнародній Російський Комітет підмоги европейської централі для церковних підмог під проводом проф. Д. Евгена Шоазі і проф. Д. Адольфа Келлера в Женеві.

Міжконфесійний і Понадніціональний Комітет підмоги для голодом обнятих просторів Сов. Союзу під проводом кардинала д-ра Теодора Інніцера у Відні.

Жидівський Комітет підмоги для голодуючих у Росії під проводом надрабіна д-ра Давида Файхтванга у Відні.

Велика промова прем. Фляндена в радіо.

ПАРИЖ, 5. 2. ПАТ. Вчора вечором прем. Фланден виголосив промову про значіння льондонських розмов, яку передали всі французькі радіостанції. Німеччина збільшує свої збросння і в дійсності звільнилася від зобовязань версайського трактату. Виринало питання, чи Франція може згодитися на перегони в збросннях, які крім тягарів, можуть створити небезпеку для миру з хвилиною, коли рівновага між народами і групами буде нарушена. Слід було призадуматися, чи не перешкодити цим перегонам. Франція бажає миру і хоче його зберегти, щоби не довести до війни. Цю засаду французький уряд ще раз потвердив у Льондоні. Йшло про зміцнення системи ґарантійних пактів і взаїмної допомоги, які доповняють загальний пакт Ліґи Націй. Прем. Фляндеи пригадує льокарненський пакт, надунайські пакти і східний пакт, до підписання якого хоче довести мін. Ляваль. У Льондоні прем. Фланден і мін. Ляваль ствердили цілковиту згоду і заохоту британського уряду продовжувати таку політику. Загальний пакт Ліґи Націй повинен управильнювати всі реґіональні пакти. В цьому лежить традиційна політика Франції, яка не хоче зрезиґнувати з надії вдержати мир.

ПОВОРОТ НІМЕЧЧИНИ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ.

У Льондові ствердили, що Німеччина повинна вернутись до Ліґи Націй одночасно з виконанням програми загальної безпеки й обмеження зброєнь. Найбільше труднощів насуває саме проблема зброєнь. Справа ґарантії безпеки та окреслення ґарантії була головною перешкодою, яка ставала на дорозі миру багатьох народів і урядів. В. Британія звернулась до Франції передискутувати і підписати загальну конвенцію про обмеження зброєнь. Франція радо згодилася пригадуючи, що подібно як В. Британія справається на заяві з грудня 1932. р. про рівність прав для всіх держав. І тому вже завтра можуть початись переговори про підписання загальної конвенції у справі зброєнь.

Слід сподіватися, що Німеччина, яка в останніх часах запевняла про свою миролюбивість, скористає з нагоди і дасть доказ цього. Цей великий нарід повинен теж добровільно взяти участь у такій загальній конвенції у справі зброєнь.

НЕБЕЗПЕКА ВОЄННОГО ЛЕТУНСТВА.

Проблема воєнного летунства дуже важна. Нема дійсної безпеки, як довго живеться під загрозою бомбардування літаків. Цю важну проблему слід було розвязати негайно. Летунство сталось найбільше небезпечним воєнним засобом не тільки своїми наслідками, але також можливістю наглого нападу. Тому ніодин нарід, який дбає про свою долю, не може згодитися на наглядну нижчість своїх повітряних сил супроти істнування переваги сил можливого напасника. Завданням французького уряду було перешкодити цим намірам. До порозуміння так швидко дійшло тому, що в Льондові журились теж справою миру. Його можна зберегти підписуючи летунський договір. Британський уряд підкреслив, що напади на мир зустрінуть негайну відповідь і протинаступ на напасника в обороні миру.

Вкінці прем. Фланден висловив надію, що держави, яких запросили підписати летунську конвенцію дадуть прихильну відповідь

Злучені Держави домагаються вияснень.

ЛЬОНДОН, 5. 2. ПАТ. Американський шарж д'афер відвідав Форін Офіс прохаючи вияснень у справі французько-британських переговорів. Одночасно заявив, що ціле громадянство Злучених Держав зацікавлене скасуванням пятого розділу версайського трактату, бо подібні постанови обіймає теж мировий договір, підписаний Злученими Державами і Німеччиною.

Історичний зворот у пол.тиц Англ.і.

РИМ, ПАТ. „Месаджеро" стверджує, що летунський пакт це історичний зворот у політиці Англії, яка вперше у своїй історії висловила готовість заключити умову, на основі якої на випадок небезпеки приймає вона поміч інших. Це рівняється упадкові британських традицій і кінцеві острівної політики В. Британії.

—o—

Кінець ізоляції Німеччини.

Значіння льондонського порозуміння.

Львів, 5. лютого 1935

Подорож французьких державних керманичів до Льондону — премієра Фляндена і міністра закордонних справ Ляваля із цілим штабом політичних, економічних і військових фахівців-дорадників, — не минулася без успіху. Навпаки, обидві західні великодержави дійшли до порозуміння у деяких найповажніших проблемах, які від підписання версайського мира хвилювали ввесь европейський політичний світ.

Із цих проблем, щодо яких нині погодилась Франція і Англія, це головно дві: 1) анулювання 5 статті версайського мирового договору, яка своїми військовими обмеженнями зіштовхнула Німеччину до ряду друго- а то й третьорядних держав, яких доля цілком залежить від сильних, озброєних сусідів, і 2) проект умови про взаємну воздушну допомогу на випадок чиєїнебудь напасти, допомоги, яка по суті має найбільше значіння для Англії, бо усуває острах перед атаками на Льондон чи то з боку Німеччини чи Франції.

Анулювання 5-ої статті версайського договору це ніщо інше, як призвання доконаного факту німецького дозброєння. Плятонічне застереження, що Німеччина не має права до односторонньої акції щодо зміни версайських зобовязань, це стилістична квітка без ніякогісінького практичного значіння. Зате тим більше практичне значіння має запрошення Німеччини до воздушної конвенції: сам факт того запрошення свідчить про признання за Німеччиною права мати воздушну боєву силу, яку заборонював версайський договір. Згода Франції на признання німецького дозброєння за ціну зіспоєння з Англією ще одною умовою про охорону французьких кордонів, та поруч із цією згодою вистосування в офіціяльному комунікаті спільного поклику до Німеччини вернутись до Ліґи Націй і зайняти знову постійне місце в Раді Ліґи — це акт, який формально й офіціяльно стверджує, що скінчився період політичної ізоляції Німеччини. Цей факт зрештою був уже задокументований франко-німецьким порозумінням у справі Саари, становищем Ліґи Націй у справі вислідру сарського плебісциту та посередньо римським франко-італійським порозумінням, що в ньому велику ролю грав мотив про необхідність притягнути Німеччину до середньоевропейського пакту, який без Німеччини не має ніякої вартости.

Офіціяльний комунікат про висліди льондонських нарад, як усі того роду комунікати, оперує лише загальниками та оминає виразного прецизування точок. Такі комунікати писані своєрідним дипльоматичним стилем, який рахується з найдальшими можливостями фальшивої інтерпретації та ще дужче — з можливостями поганого вражіння там, де не хочеться цього вражіння викликувати з якихнебудь причин. Але й та мрява, замазана та „німа" дипльоматична стилістична маніра також признає потребу одні моменти підкреслювати, інші тільки мимоходом згадувати і в той спосіб злекшувати тим, що хотять чогось довідатися, прочитати правду між рядками. Ось так в останньому комунікаті, про який іде мова, широко і переконливо говориться про Німеччину, про мир, розброєння, воздушну оборону і т. д. і т. п., а про східній пакт згадано наче мимоходом, як про справу, якої не личить поминути зовсім мовчанкою. Вістка, яка наспіла одночасно та має всі познаки півофіціяльного ко-

ментаря, каже, що Англія не противиться східньому пактові, але „всю ініціятиву залишає Франції і не хоче мішатися до того, яку нову формулу найде Франція, таку, щоб вона була приємлива для всіх“. Чи не нагадує це первісного становища Англії до концепції східнього пакту, становища, яке обіцяли в Льондоні англійські дипльомати ще покійному міністрові Барту: „співчуваюча“ позиція, висловлени у „порадах“ англійських амбасадорів у Берліні і Варшаві, щоб оті дві держави приступили до пакту. Ми вже тоді зважилися твердити, що Англія лише тому „співчуває“ та „поручає“ східній пакт, бо знає напевне, що нічого з того пакту не вийде, що вся ідея такого пакту мертвороджена, нереальна і наскрізь фальшива. Із тону комунікату про висліди льондонських нарад, зі списку справ, про які там була мова, видно найбільш пророчисто, що східній пакт грав у льондонських розмовах ролю цілком підрядну, що річ ішла там про справи багато поважніші, — про забезпеку Франції й Англії від німецьких несподіванок на плятформі найбільш реального порозуміння з самою Німеччиною, що створення такої ситуації у західній і середній Европі, серед якої чотири великодержави моглиб разом співпрацювати над розвязкою тих проблем, які їх цікавлять і хвилюють.

Таким робом Льондон, це чергова перемога англійської дипльоматії, Німеччини та ідеї пакту чотирьох, змодифікованої щонайвище у напрямку тіснішої співпраці з Польщею. І це чергова поразка Совітів, без яких оце вдруге (римський пакт) вирішено низку справ величезної ваги. Кінець ізоляції Німеччини, приспішуваний ще меткою дипльоматичною акцією (негайні відвідини амбасадорів Франції і Англії у Гітлера та прихильний комунікат про ту авдієнцію), це кінець упривілеєного становища Совітів. Перелім настроїв остраху перед Німеччиною у Франції через достаточні ґарантії збоку Англії та самої Німеччини — це кінець совітофільських настроїв у Франції. Усунення спорів між державами у західній і середній Европі відкриває змогу актуалізації проблем Східньої Европи. Співпраця всіх західних і середніх великодержав — це співпраця західних культур. Тому кожна чергова ліквідація якогонебудь предмету спору на Заході — це факт для нас, українців, надзвичайно відрадний. Бо ніщо не лежить у нашому інтересі так дуже, як тісне обєднання всієї Европи — без Совітів, із залишенням Совітів поза рямцями співпраці, як інтруза, як чинник, що погрожує самою своєю екзистенцією европейському мирові, европейській християнській цивілізації, — чинник, який мусить щезнути з овиду, для добра людськости.

1 щоденник, 2 тижневики і 2 місячники.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕСОВИЙ ТА ВИДАВНИЧИЙ РУХ НА БУКОВИНІ.

Пересічний український громадянин мало що знає про українську пресу на Буковині. Знає хіба, що там виходить щоденник „Час“, про який час до часу у краєвих часописах є вістка, що його припинила на стільки-то днів прокуратура — і мабуть більше нічого. Трохи більше знають про цю пресу українські редактори й журналісти: в їх руки часто попаде „Рада“, „Самостійність“ або й „Самостійна Думка“. Та тоді вони, направду, не знають: дивуватись чи ні.

Буковинська українська преса так відбігла своїм редакційним матеріялом і його технічним розміщенням від того, що звемо пресою, що іноді просто хочеться заломити руки й мимохіть насувається питання: Як таки може іствувати така преса? Хто її читає? Невже на Буковині справді нема ніяких редакторів і журналістів?

Коли я був у грудні м. р. в Чернівцях, я пробував відповісти собі на це питання на місці. Я відвідав усі українські редакції в цьому місті й мав змогу придивитись до багатьох річей, які щонайменш дивовижні. Цими поміченнями хочу поділитись оце з читачами „Діла“.

КІЛЬКІСТЬ І ЯКІСТЬ БУКОВИНСЬКОЇ ПРЕСИ.

Перш за все мушу зазначити, що українська преса на Буковині — дуже небагата. Її репрезентують: щоденник „Час“, що виходить в обемі 4 сторінок, такий сам величиною тижневик „Рада“, подібний до неї тижневик „Самостійність“, літературно-науково-суспільний місячник „Самостійна Думка“ і маленький місячник „Українська Ластівка“. Як на українців, що їх в Румунії нараховують до міліона душ — кількість дуже маленька, тимбільше, що до тієї преси ніяк не зачислимо „Голосу Буковини“, що має характер галицького „Селянина“, виходить за державні гроші й обкидує болотом все національно-українське, чи інших рептильок, що їх українськими черенками друкують, зокрема в часі виборів, ріжні румунські партії. Це все експериментаторські зразки, цікаві для бібліотек та майбутніх дослідників нашої доби — і ніяк українська преса.

Правда, виходить ще на Буковині „Рідний Край“ і „Молода Буковина“, два тижневики, але, як побачимо нижче — це теж бібліофільські оригінали і своєрідне для румунських умовин, нам просто незрозуміле явище.

Годиться при цьому відмітити, що комунізуючої, взагалі лівої, української преси на Буковині тепер нема. Те, що є — національна й оперта, як її галицька посестра, — на передплатниках і добродіях.

ЩОДЕННИК „ЧАС“.

Найслабше з усіх знаних мені українських пресових органів редагований часопис. Бувають числа, в яких найдете: півтора сторінки, дискусії з якимсь закордонним типом, пів сторінки відозви у справі часопису „Рідна Мова“, статтю про землетрус і пять-шість нудних до смерти та старих аж сивих „новинок“. Що більше: в зимі цей щоденник потрафить „вгаратати“ на три чверти сторінки статтю про заквашування зеленої паші або переховування свіжих овочів на зиму і є іноді передруковані дослівно цілі сторінки зі старих календарів і т. д. При цьому постійні заклики до складок на пресовий фонд і надсилання довгів.

Кажу це з прикрістю. Договоритись у цій справі з редактором „Часу“, старенським діячем і колись рухливою людиною, д-ром Львом Когутом, я не міг. Я не міг дістати вияснення, чому в „Часі“ є всього один редактор — він, і аж 4 адміністратори... Мені заявили, що цього вимагають специфічні румунські умовини.

Ред. д-р Лев Когут жалувався мені, що може мешкати в одній тільки кімнаті й виходжує останню одежу. Жалувався на невдячність читаючої публики. Я цю невдячність бодай частинно виправдую: ціна „Часу“ невисока — 3 леї (12 сот.). Але коли я бачив румунські часописи „АВС“, „Дімінящa“, „Алеверуль“; „Універсуль“ та інші великі, 12-сторінкові щоденники, що коштують теж 3 леї, я, знаючи, як легко розуміють нині інтелігенти українці Буковини румунську мову, розумів теж: „Час“, що обпихається статтями на чужі теми або нецікавими й безвартісними інформаціями, нічим не рівноважить цієї преси. Навіть своєю українщиною й вістками про українське життя.

— Ваш наклад? — спитав я ред. д-ра Когута.

— Звичайне число 600, селянське 1.000.

Селянське число — це четвергове, в якому є за багато сільсько-господарського й за мало українського й інформаційного матеріялу. Дехто запевнював мене, що ці цифри — оптимістичні. А проте — велика школа „Часу“. Семий рік виконує він важку службу одинокого на Буковині і взагалі в Румунії, українського щоденника, має свою друкарню й видає його спілка, покищо незареєстрована (на це, як мене інформували, треба аж 70 тис. леїв), що вже в нього вклала дуже багато енергії і гроша.

— Чому у вас, пане редакторе, іноді підряд два дні йдуть ті самі новинки, чому повторяєте їх заперед тижня і двох, або перевантажуєте часопис пустими вістками? — допитував я.

Д-р Лев Когут вияснював мені, що становище редакції незавидне. На Буковині не істнує цензура така, як у нас. Часопис з білими плямами не сміє там вийти. Тимто, коли щось і сконфіскують у „Часі“, на місце сконфіскованого дають будь-який матеріял з попередніх днів, або анонси. Я всеж таки найшов би й на це раду: в запасі повинен стояти на такі випадки цікавий невтральний матеріял. „Порадник для редакторів“ з „Рідної Мови“, що його передруковують тепер у „Часі“, для буковинського читача зовсім нецікавий. І врешті — що конфіскують у „Часі“?

„Час“ є аполітичний український часопис. Симпатіями він близький до Української Національної Партії. Його вартоб відродити, хочби тому, що це одинокий український щоденник на велику кількість українців у Румунії. Якщо це буде зроблене — матимемо міцний бастіон і трибуну на Буковині.

ТИЖНЕВИК „РАДА“.

„Рада“, яку редаґує б. пос. Юрій Сербинюк це мабуть найцікавіший український часопис Буковини. Хоча тижневик, найдете в ньому добре розложені вістки з усього світу, з українського життя за кордоном, на всіх українських землях і на Буковині, добрі актуальні статті (головне — короткі!) та цікаві, короткі новинки. До тогож „Рада“ має завжди 2—3 ілюстрації зі світових подій і взагалі — бе з неї якась бадьорість, оптимізм, нерв — так і видно, що редаґує її молода, енергійна й темпераментна людина.

Фактично „Рада“ є власністю ред. Сербинюка, але він, секретар Української Нац. Партії, віддав її на послуги останній. Покищо тижневик окремої домівки не має; адміністрація його находиться теж у книгарні Гливки при вул. Петровича ч. 4. Але дбайливість ред. Сербинюка за свій орган, добір матеріялу, справна адміністрація довели до того, що:

— Накладу маємо понад 2.000. Придумую над тим, якби навязати контакт з галицькими журналістами та видавати „Раду“ двічі на тиждень, а може й тричі, з книжковим додатком...

— А „Рідний Край“?

— Це окрема історія. У нас є так, що часопис за якусь провину можуть на деякий час припинити. Було так уже і з „Радою“. Тоді часопис іде до передплатників без упину, з іншим наголовком.

ТИЖНЕВИК „САМОСТІЙНІСТЬ“.

Маленькі дві кімнати Т-ва „Українська Школа“ в Нар. Домі у Чернівцях — це водночас редакційні домівки „Самостійности“ й „Самостійної Думки“. Може бути — з того сусідства (кожний часопис має окрему печатку) вийшла і подібність назви і подібність ідеольоґії та напрямків: націоналістична. „Самостійність“ — це насправді орган студентів і редаґує її молодий, енергійний ред. Гр. Квітковський, що встиг згуртувати біля себе тих своїх товаришів студентів які вміють і хочуть щось написати. Звідси виходить і деяка молодечість та загонистість часопису; хоч інформаційна його частина незла й актуального українського матеріялу багато, хоч видно з нього питомий націоналістам тупет і зерву — часопис хворіє на всі хиби націоналістичної преси: жирування на скандалістиці, безосновні напади на ріжні організації й особи, багато фразеольоґії і т. д. Автім — зі свого побуту серед співробітників „Самостійности“ я виніс враження, що буковинські націоналісти — окремий відлом: за деякі їх думки й діла наші галицькі „Муссоліні“ їх хіба розстрілялиб... Згадатиб тут хочби їх заходи в урядових колах у справі свята в честь Федьковича, їх активну участь у виборах по боці „опортуністичної“ Нац. Партії і т. д.

„Самостійність“ має теж яких 2.000 прим. накладу, а цікаво, що дійшла вона, занесена студентами, аж на Бесарабію й у Мармарощину. Часті конфіскати приневолили редакцію піднайти теж собі „заступницю“. Це орґан „Молода Буковина“, який ми в Галичині бачили тоді, коли „Самостійність“ була припинена на деякий час.

„Рада“ і „Самостійність“, обі по 3 леї, роблять поважну конкуренцію селянському випускові „Часу“ і взагалі й самому тому щоденникові.

МІСЯЧНИК „САМОСТІЙНА ДУМКА“.

В первопочинах великого формату (немов „Життя і Знання“), тепер у вигляді книжки (немов „Дзвони“), „Самостійна Думка“ намагається відіграти на Буковині ролю „Вістника“ під ред. Донцова — стати літературною і науковою та водночас політичною трибуною. При специяльних румунських умовинах, зокрема тому, що

покищо нема на Буковині ніякої „націоналістичної“ індивідуальности, це завдання мусіло викривитись і якби не дописи Онацького, Сціборського та декого з варшавських „наців“, то буковинськими силами „Самостійна Думка“ не пішлаб далеко. Та проте, виходячи від 1934 р. зібрав цей одинокий літературний місячник біля себе деяку кількість молодих, початкових та кількох старших популярних робітників пера. З них, крім відомих вже й у Галичині Святослава Лакусти, Осипа Дуди, О. Задуми й інших, годиться ще згадати о. Корнила Ластівку, Івана Яремського, О. Яловега (з Бесарабії), Олесенка, таланновитого Ореста Масікевича, І. Гаврищюка та Д. Квітку. Правда, ніодин з тих „письменників“ не дав ще поважнішого твору; правда теж, що їх писання — це скоріше популярний нарративізм ніж літературна творчість; алеж уже сам факт, що редакторові „Самостійної Думки“, Сильв. Никоровичеві, вдалося згуртувати біля себе вгорі згадані прізвища, говорить — як на Буковину — багато.

Який наклад „Самостійної Думки“ — не встиг я допитатись. Виходить вона місячними випусками (64 стор.), в яких поруч добрих статтей та творів надісланих зза кордону, поміщені і слабенькі. В Польщі цей журнал заборонений, але й на Буковині він не став досі виразником хочби якоїсь групи. Сіренький журнал — тай годі. Добрий з браку риби рак.

МІСЯЧНИК „УКРАЇНСЬКА ЛАСТІВКА“.

Бачити його — не бачив. Зате бачив скриньку на листи до нього і знаю з розмов у Чернівцях, що виходив накладом „Української Школи“, Т-ва, що має подібну мету, як „Рідна Школа“ у нас. Кілька днів тому читав я у „Часі“, що „Українська Школа“ до видавання цього дитячого журналу солоно доплатила, але проте видаватиме його далі, бо він на Буковині конечний. Якщо Галичина може вдержати кілька дитячих журналів, чому не втриматиб буковинцям свого?

Оце й було би все — всі органи української преси на Буковині. Пять назв, невеличкі наклади, невисокий рівень — невесела ця преса. А проте мабуть небагато винні в цьому люди, що стоять біля часописів і працюють у них. Куди більш завинила в цьому незвичайно тверда дійсність сучасного політичного режіму в Румунії, загальна кріза і ще декілька причин, які, на жаль, не можуть бути темою цієї статті і які заслосяб окремо обговорити та насвітлити.

Анатоль Курдидик.

НІМЕЧЧИНА ГОДИТЬСЯ НА ПЕРЕГОВОРИ.

ЛЬОНДОН. ПАТ. У відповідь на інтерпеляцію провідника Лейбур Парті посла Ленсбері мін. Саймон заявив у палаті громад, що не може тепер нічого додати до комунікату у справі французько-британських переговорів. Зобовязання британського уряду з пляну летунського договору не перевищають зобовязань з льокарненського пакту. Покищо не надійшли відповіди тих держав, яких запросили прилучитись на рівних правах до французько-британських договорів.

Шеф німецької преси заявив британському амбасадорові у Берліні — додав мін. Саймон, — що Німеччина годиться на переговори на основі льондонської пропозиції.

Французький і англійський амбасадор у Гітлера.

БЕРЛІН. ПАТ. Гітлер приняв амбасадора Франції й Англії. Про цю авдієнцію видали урядово такий комунікат: Англійський амбасадор сер Ерік Фіпс зявився в неділю в полудне в мін. закордонних справ Нойрата та вручив йому тимчасовий текст англійського комунікату. На бажання амбасадора мін. Нойрат заповів опісля візиту його в канцлера. Також французький амбасадор Франсоа Понсе сказав, що рад би мати розмову з канцлером. Тому мін. Нойрат пішов у неділю вечором із обома амбасадорами до канцлера. Оба амбасадори вручили міністрові закордонних справ Німеччини оконечний текст льондонського комунікату.

Тайний склад вибухових матеріялів вилетів у повітря.

РИМ, 5. 2. ПАТ. У порті Катанія дійшло до вибуху тайного складу вибухових матеріялів. Три особи вбиті, шість ранених, три доми знищені. Слідство виявило, що вибухові матеріяли вкрали з залізничих варстатів.

СМЕРТНІ ПРИСУДИ НА ПОВСТАНЦІВ.

МАДРИД, 5. 2. ПАТ. Воєнний суд у Валядоліді оголосив присуд у процесі проти мешканців містечка Медіна де Ріосеко за співучасть у революції. Двох мешканців засудили на смерть, 64 на вязницю від 12 до 3 років, 11 звільнили.

—o—

ЖЕРТВИ МЕТЕЛИЦІ.

ВІДЕНЬ, 5. 2. ПАТ. Жертвою метелиці впало кількох людей. Залізниця звертає найбільше уваги на шлях біля Арльсберґа, куди завтра переїзджатиме кн. Валії. В захисті в горах Нідере Таверн є відрізаних від світа 80 лещетарів та вони покищо мають харчі. Лещетар Вайнцетель, що сам один вибрався на тренінґову прогульку перед змаганнями, попав у стрефу сніговії, зломив собі обі ноги, а що поміч не наспіла впору, замерз на смерть.

ВІДЕНЬ, ПАТ. Залізничий шлях, що йде через Арльсберг, засипав сніг на просторі 800 м. Міжнародні поїзди, що йдуть на Лінлав-Мінхен-Зальцбурґ стримані. У стирійських горах біля Донерсберґа найшлося в прикрому положенні 40 цив. лещетарів і 20 військових. Їх зовсім відрізала від світа снігова лявіна та заметіль. Снігова лявіна засипала дві ферми біля Зальцбурґа разом із людьми і худобою. На місце вислали рятункову виправу.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— До Ковна приїхав шеф латвійської армії ген. Беркіс з офіційною візитою.

— Найвищий суд Злучених Держав оголосив, що своє рішення у справі припинення виплати паперових долярів золотом себто т. зв. золотої клявзулі відкладає на необмежений час.

— Митний кордон між Німеччиною і Саарщиною скасують у днях 18. до 20. лютого ц. р.

— Торговельна палата Саарщини звернулась до адміністраційної комісії, щоби дозволила видати банкноти на 60 міліонів франків.

ГРИГОР СМОЛЬНИЦЬКИЙ.

Перші враження з Парижа.

Писати про Париж, це те саме, що отворити трьохсотсторінкову книжку на якійсь сторінці і виписати з неї кілька речень. Всеж кортить поділитися враженнями про те місто, куди злітаються цікавці з усіх країн, звабленні розголосом його і славою, наче нетлі до осяєної лямпи у темний літній вечір.

Париж уявляв я собі як старого вже дідугана, що з палицею у тремкій руці сидить над берегом Сени і роздумує над тим, кому би то записати в тестаменті всі ті багатства, які зібрав за ціле життя. Тепер бачу, що я помилявся, бо хоч статистика виказує постійний спадок народин у французів, то така статистика може тягнутися не десятками, але цілими сотнями літ, заки прийде предсказувана заглада. І коли можна уявити собі на мить, що ця столиця жіноча постать, то це роскішна пані Маріянна у „бальзаківському“ віці, що вже не одну пригоду, добру і лиху, пережила, неодної приємности зазнала, а тепер свідома свого верховодства, хоче за всяку ціну надалі задержати свою провідну ролю й осягає це ріжними способами. Безсильними нехтує (хочби їх було навіть 40 міліонів), сильних бере ковотливістю, штучками, привабою, а то й уступчивістю, бо вона добре знає, що до замку світової політики треба мати стільки ключів, скільки є дверей і замків.

Приїхав я вранці до Парижа.

Цілу ніч їхав не прижмуривши ока і як не бажав, болай через шиби поїзду, побачити околиці Бельгії і Франції, так і не бачив їх, бо ще в Німеччині смеркло.

Серед розпорошеної, світлами електричних ламп, темряви, поїзд зупинився на північному двірці. Моя недовірливість і тут мусіла завитися і запитати: „А може це ще не Париж?“

Безупинна їзда майже цілу добу (21 годин з Берліна до Парижа) така томляча, що я затратив особовість і перемінився у звичайний предмет пасивности, що жде на оживче слово: Париж. Висідають усі, висідаю і я. Даю валізу до ґардероби, а сам вибігаю на вулицю.

По другій стороні широкої вулиці, обложеної двома рядами авт, довга смуга світел, що нагадала мені одну зі сцен опери (здається) „Богема“, де представлено вирізок із кавярняного життя малярів у Парижі. Крізь шкляні стіни і двері видно все, що діється в середині. Входять, виходять, пють. Я стою на одному місці і не знаю, чи це вже рання календарного дня, чи ще дальший тяг ночі попереднього.

Мій годинник показує 7-му рано. У Лієжі, де поїзд задержався більш як дві години, пересунув я вказівки взад на цілу годину, за годинником на стації. У цій самій хвилині у нас вже восьма рано і всі вже працюють. Підношу голову і дивлюсь на камениці, як у Карпатах на смереки, шукаю неба.

Воно темне... Щойно коло 8-ої прояснилось. Всів до авта, показав шоферові адресу, написану на коверті листа і піддався добрій волі шофера, який міг мене возити по всіх вулицях міста і щойно коло полудня завезти на означене місце. Хоч авто закрите, кидаю зором праворуч і ліворуч і бачу врешті дуже широку площу, водограй і високий обеліск по середині. Догадуюся, що це площа „Зґоди“, бо встиг іще передтим вичитати про те в Бедекера, від якої цей мудрець починає водити чужинця по Парижі.

Наймаю мешкання на Монпарнасі, так теж би мені заборонено мешкати в іншій дільниці і звідси зачинаю оглядати місто, вулицю за вулицею, одну дільницю за другою аж по ріку Сену, що пливе серединою міста.

Вражає мене зразу великий непорядок на вулиці. Якийсь тип стоїть на тротуарі і роздає прохожим летючки реклямові. Кожний кидає їх зараз поза себе і їх так багато, що хідник білий від паперу.

Звертаю увагу на вивіски, написи, наголовки газет, афіші і не бачу ніде викрутасів, як це завелось від якогось часу у нас деформувати букви аж до непізнання і прикрашувати обгортку чи афішу так, що дуже часто годі перессилябізувати букви і догадатися змісту. Букви чіткі, прості, зміст короткий і ясний, додатки і прикраси непотрібні, що лише вводять хаос. Афіші кольосальних розмірів; їх небагато; багато менше як у Львові, але за те добрі, мистецькі.

Розуміється, що перші мої орудки не полагоджував я сам, але користувався допомогою людей, що тут давно живуть і вже знають тутешні відносини. При тій нагоді довідався багато про тутешні звичаї; про життя, де ще найбільша свобода людини існує не лише на папері, але в дійсності.

На одній з вулиць бачу багато поліції і питаю, що це? Мабуть збори якісь відбуваються, але поліції до середини входити не можна... А звідки вона знає, що там збори? Господар хати мусів про те законно повідомити, французька поліція найкраща у світі і вона знає наперед, де і що відбувається.

Тут розповів мені товариш про „майстерський трік“ французької поліції в часі світової війни зі сином цісаря Вільгельма, який попав був у полон, як шпигун і хитрі французи не лише, що не розстріляли його, але помогли і влекшили йому втечу на те, щоб з ним вислати свого шпигуна до Німеччини. (Далі буде).

По зборах „Союзу Українських Купців і Промисловців“.

(Завваги учасника.)

Ці збори належать безперечно до позитивних проявів нашого життя. Вже сам факт, що в них взяли участь крім львівських членів також делегати з ріжних сторін краю, нераз дуже віддалених, свідчить добре про зацікавлення загалу купців працею свого Товариства. Є воно вже поважною установою, що вміла згуртувати около 1.700 членів купців і промисловців, заснувати 10 філій, з яких деякі дуже активні, та видавати свій орган, який відразу добув собі поважне місце у нашій фаховій пресі. Тож не дивниця, що збори такої установи тревали понад 4 години, виповнені поважною і річевою дискусією. Бесідники промовляли щиро, просто і ясно, не вживали зайвих фраз і вигуків, а ділово висказували свої завваги, побажання й давали часто цінні вказівки будучому виділові.

На зборах обговорювалися такі життєві справи для купців і промисловців, як гасло „Свій до свого“, відносини приватників і кооперації, справа гуртівні для купців, відношення їх до „Народньої Торговлі“, а майже всі промовці зуміли стануги на обєктивному, нераз і супроти себе критичному становищі. Вони ставили постуляти не тільки до інших, але передовсім до себе самих, а якщо навіть дехто пробував дискусію звести на невластиве поле, то не тільки провідник зборів його завертав з цієї дороги, але й самі зібрані взивали його до річевої, неособистої дискусії.

Тому для громадянина, що цікавиться нашим господарським життям, ці збори були дуже цінним полем обсервації і джерелом інформації про життя такої важної верстви нашого народу, як купецтво.

Не менш річево обговорені були й інші сутні для учасників зборів справи: „Самопомічної Каси“, допомогового фонду, купецького цензу і примусових бранжових організацій. Зокрема підчеркнути треба домагання зборів, щоб засновано державну торговельну українську школу, бо це свідчить дуже гарно про зрозуміння серед наших купців ваги шкільної науки для купецького нарибку. Дає це надію, що наше купецтво буде ставитись до нашої, вже істнуючої Торговельної Школи „Рідної Школи“ у Львові (Хшановської 9) з такою зичливістю, з якою вона стрічається серед нашої кооперації.

Д. Коренець.

Мін. Саймон поїде до Берліна.

ЛЬОНДОН, 5. 2. ПАТ. „Дейли Експрес“ здогадується, що міністер закордонних справ Саймон поїде до Берліна, щоби нарадитися в справі льондонського предложення.



З ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РУХУ.

Повітові передвиборчі збори в Надвірній.

В неділю 27. січня ц. р. відбулися заходом Повіт. Виб. Комітету УНДО в Надвірній повітові передвиборчі збори в справі виборів до волосних рад у надвірнянській судовій окрузі. На зборах явилися представники нововибраних громадських радних. Нарадами проводив селянин *Олекса Менгинський* з Тарновиці Лісної секретарював *Микола Григорій* з Надвірної. Про потребу виборчої організації і створення українських волосних виборчих комітетів та про виборчий реґулямін до волосних рад реферував голова ПНК *д-р Николайчук*. Рішено відбути також передвиборчі наради в поодиноких волостях.

Українські виборчі комітети в Солотвині й Делятині повинні також скликати передвиборчі наради, і то, негайно, з огляду на близький речинець виборів до волосних рад.

Обережно із закордонними льотеріями!

Мало відомі є приписи, які торкаються льотерії та азартних гор.

Таким приписом є арт. 114 карного скарбового закону, який звучить: Винні ... б) участи в якійнебудь діяльности чужинної льотерії на терені Польської Держави, підлягають грошевій карі від 500 до 20.000 зол. і карі утрати свободи від 2 тижнів до 6 місяців, а крім цього карі конфіскати льосу і т. д.

З огляду на інтереси Державного Скарбу, чужинні льотерії є шкідливі, бо впливають відємно на девізовий біланс. Крім цього грач не має ніякої гарантії, що дане підприємство хоч і має шумну назву, не є обманною комбінацією, змонтованою лише для витягання грошей з кишені наівних.

Останніми часами якесь підозріле підприємство, під назвою „La Coloniale — Хмародер“ розсилає по Польщі обіжники, зредаґовані у польській мові, відбивані на циклькостилю, які пропонують купно льосів.

Характеристичне те, що колекторська провізія є 25 %, виразно двацятьпять процент. Це є сума так фантастично висока, що кожний навіть найменше інтелігентний аматор гри, зрозуміє, що це щось дуже неясне.

Позатим треба зазначити, що за поняттям закону як це вияснив Найвищий Суд, участь у державній льотерії, значить не лише мати льотерійний льос, але навіть поширювати відомости про якунебудь льотерію.

Тому в інтересі кожного є забезпечитись перед усіякого роду прикрощами і то в спосіб зовсім легкий: коли дістанете оферту тощо якоїнебудь чужинної льотерії, треба її разом з ковертою в якій її дістали, негайно переслати до Генеральної Дирекції Державної Льотерії на адресу: Варшава, вул. Довга 50.

Большевики невдоволені з експозе мін. Бека.

МОСКВА, ПАТ. ТАСС повідомляє: Обговорюючи експозе мін. Бека „Ізвєстія“ стверджують, що експозе це не заспокоїло сподівань. Мін. Бек не вияснив куди йде закордонна політика Польщі, виминув дразливі й основні справи й такі, що їх старається розвязати міжнародня політика. Не обговорював ані справ Тихого Океану, ні справ европейської політики, тому не мав нагоди заявитися в тих справах, від яких залежить війна або мир. Не згадав про напруження між Францією та Польщею. Старався лише відповісти на закиди опозиції так, що нібито між польським і французьким урядом є згідні погляди на справи східного реґіонального пакту. Мін. Бек не сказав „ні“, наскільки ходить про східний пакт, а повторив польську заяву, що цю справу треба розглянути подрібно. Слова мін. Бека в справі большевицького предложення про балтійські держави кидають світло на становище приняте польською дипльоматією супроти справ Сх. Европи. Спільної польсько-большевицької заяви, наскільки це торкається балтійської справи, не було, бо Німеччина її не хотіла. Вже після вияснення становища всіх балтійських держав польський уряд хотів оголосити заяву, пропоновану большевицьким урядом, одначе зараз відкликав свою згоду після підписання польсько-німецького пакту. Большевицька громадська думка не може вдоволитися зближенням уже доконаним. По перше, це зближення не припинило оконечно аґітації, яка з кожним днем щораз більше проявляється в польській пресі, аґітації, що є противна духові, який повинен оживляти взаємини між обома державами. Недостаточне зближення обох держав дозволяє противникам того зближення повести наново пресову кампанію, яка може лише пошкодити обом краям. По-друге мир у сх. Европі залежить не лише від большевицького та польського уряду, він залежить теж від третіх чинників, які виразно стараються змінити положення в сх. Европі. Лише спільна акція польського та большевицького уряду змогла б закріпити мир, а про це старається саме СССР і Польща.

Сойм.

ВАРШАВА, 5. 2. ПАТ. Нині почалися пленарні наради сойму. Сойм приступив у другому читанні до дебати над проектом скарбового закону та буджетового преліммінаря на 1935-36. р. Присутні були члени уряду з прем. Козловським. Прислане міністром справедливости внесення прокуратора, щоб сойм дозволив притягти до судової відповідальности пос. Врону та Дзідуха віслали до реґуляміновоі комісії та посольської незайманости.

Опісля сойм приняв проект маршала сойму, щоби наради над буджетом у II. і III. читанні відбувалися щодня до 12. лютого, за вийнятком неділь. 14. лютого булоб III. читання й ухвалилиб скарбовий та буджетовий закон. На всю дискусію визначили 35 год. і 24 хв. (Із того для Української Парляментарної Репрезентації 1 год. 32 хв., для укр. соц. рад. клюбу 40 хв.).

З черги приступили до звіту буджетової комісії про проект скарбового закону з будж. преліммінарем на 1935-36. р. Референт пос. Медзінський підкреслив, що хоча недобір буджету сягає 167 міліонів, відрадним явищем є зменшування цього недобору. Референт не сумнівається, що заяву міністра скарбу зрівноважити буджет до кількох років сойм прийме прихильно.

Господарське положення у світі дещо покращало. Всеж таки ситуація міжнародної торговлі некорисна. У Польщі відносини покращали дещо по містах, зате погіршилися на селі. Референт сподіється, що господарські відносини на селі теж покращають, якщо уряд буде провадити далі віддовжевеву акцію.

Релігійна авдиція у московськім радіо.

РИҐА, КАП. Вся московська преса схвилювалась „скандалом“, який стався на днях: І так коли московське радіо надавало легку джезбендову музику (большевики від якогось часу протегують модерні танці) невідомо яким чином і хто надав муринський хор з слити, який відспівав пісню: „Зближиться до Христа“. Цей небувалий „скандал“ викликав обурення. Большевицька влада веде слідство, хто це зробив. Директор московського радія негайно натнав шістьох урядовців і оголосив у радіо коротке виправдання.

Проти ревізії конституції.

БЕРН, ПАТ. Конґрес швайцарської рад.-демократичної партії, яка має більшість в уряді, заявилася 259 голосами проти 50 проти повної ревізії Федеральної Конституції.

НАРАДИ МІЖНАРОДНЬОГО ЛЕТУНСЬКОГО СОЮЗУ.

ПАРИЖ, 5. 2. ПАТ. Вчора почалися наради головної ради міжнародного летунського союзу. Засідання відкрив французький міністер летунства ген. Денен витаючи провідника союзу о. Бібеску і делеґатів інших держав. На черзі нарад зміна постанов про міжнародній лет довкола Европи в 1936. р.; можливість лету довкола світу.

Сутичка страйкарів із поліцією.

ПАРИЖ, ПАТ. У Валенсієнс були поважні сутички між поліцією і страйкарями. 600 страйкарів хотіло не допустити до праці в сталівні гурту робітників, які хотіли перервати страйк. Поліція стала розганяти страйкарів. Було 20 ранених, у тому 2 поліцаї. Також у Ліль були сутички поліції зі страйкарями, які хотіли зупинити одну з великих печей. Було три ранені.

Італія не приступить до летунського пакту.

ПАРИЖ, ПАТ. „Ль Евр“ твердить, що льондонські кола є тої думки, що Італія не візьме участи в летунському пакті, бо Англія не хоче приняти ніяких зобовязань у справі морських зброєнь.

Референт домагався теж реформи податкової системи так, щоби кожний податник знав скільки і де має заплатити і щоб можна було ствердити негайно помилки в обчисленні податків.

По промові референта говорив пос. Рибарський закидуючи, що в Польщі панує господарська і політична диктатура. Домагався, щоби уряд вдержував добрі взаємини з СССР і Німеччиною.

ПРОМОВА ГОЛОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ПАРЛЯМЕНТАРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ.

Посол д-р *Дмитро Левицький* домагався широкої автономії для українців у Польщі, які не бажають боротьби, але конструктивної праці, що могла би приготовити їх до тієї праці, яку приобачить їм майбутність. Наладнання відносин залежить тепер від уряду. (Повний текст цієї промови подамо в черговому числі). Після того промовляв посол Темпка.

Посол *Михайло Матчак* говорив про погіршення положення українського народу в шкільництві і про відносини адміністраційної влади. Опісля обговорив справу Берези Картуської.

Після того наради відложили до завтра.

Охорона природи на українських землях.

II.

Кедриновий заповідник. — Нові обекти. — Засоби охорони. — Чому потрібне зацікавлення природою?

Справу охорони кедрини порушив ще до війни проф. д-р д-р Шафер та конкретно розвязав її щойно о. Митрополит Шептицький, що свого часу виявив живе зацікавлення проблемами, предложеними йому автором (п. Контним), вислідом чого було утворення в минулому році кедринового заповідника, на верху Яйце (1600 м.) та його західних узбіччах з поверхнею 250 га, якого центральна часть буде сутнім заповідником (резерватом). Опис заповідника опрацьовано по вказівкам інсп. інж. Всеволода Левицького (що переводив анальогічні праці при створенні державою національних парків у Зах. Галичині). В той спосіб ідея охорони природи найшлась теж в українському громадянстві на великому шляху, прямуючому до важних і творчих реалізацій. Як один з прихильників природи, що сердечно звязані з ідеєю утворення кедринового заповідника в Ґорґанах, автор уважає під цю пору своїм дальшим обовязком звернути увагу на обставину, яка цьому на велику мірку задуманому ділу додасть ще більшої ваги, а терен охорони підніме до високого ступня европейського та міжнародного значіння. Замість кедринового заповідника повинен в найближчій майбутности повстати перший український парк для охорони кедрини через побільшення охоронної полоси на дальших 50 га та через заміну цілого 300 га терену на постійно і абсолютно охоронний. Булоб це формальним сповненням умовин закону про охорону природи та дало би в консеквенції підставу до заходів щодо признання і затвердження по думці правних приписів парку Радою Міністрів. Сповнення цього культурного постуляту стрінулось би з признанням всіх, кому дорогі памятники природи, розвязало би раз на все проблему охорони кедрини та уможливило би її основне теоретичне і практичне вивчення і досліди над біольогією кедрини. Утворення першого заповідника українським громадянством, як діло безумовно поважне та заслугуюче на признання, не довершує завдань, що в цій ділянці культурної творчости треба в найближчій майбутности зачати та в цілости перевести. Теренів на творення великих заповідників лишилось вже мало, зате все ще можна охоронити та забезпечити менші обекти, деколи навіть „неужитки“, що з огляду на свої рослинні чи тваринні форми або як цінні краєвидні одиниці чекають на охорону; цю охорону вони можуть найти без поважніших труднощів чи там матеріяльних видатків і витрат.

Маємо вже поважну лісту обектів, що заслуговують на охорону та є власністю приватних осіб, селян, парохій та громад. Охорону цих обектів можна би перевести без поважніших змін у стані посідання, ба навіть ужиткування, при добрій волі та громадянськім зрозумінні великої наукової ваги цих памятників. Незначне прим. пересунення терміну кошення сіна до пори, коли більшість рідких рослин виколоситься або видасть овочі чи насіння; переміна пасовиська з поворотом на сіножать, конечне з огляду на те, що худоба випасе найцінніші та найрідкіші рослини, загородження терену, охорона геольогічних формацій перед експльоатацією, ось декілька горожанських засобів для охорони природи на дрібних теренах. До праці треба позискати і втягати якнайширші круги населення, бо охорона при помочи самих заказів, при браку вироблення і почуття важности хоронених теренів, не доведе найчастіше до наміченої цілі.

З місцевостей, що мають вартні охорони памятники природи, слід відмітити: Чортова Гора біля Рогатина, власність гр. кат. парохії в Бабинцях (і Пукові), відтак в пов. Рогатин: Великі і Малі Голди в Лучинцях, селянська і гром. власність, ґіпсові скали в Серинках Долішніх, Касова Гора у Бовшеві, сел., двірська і парох. власність, галява біля мальовничих ґіпсових скал в Межигірцях, власність сел. і рим.-кат. архієпископства. На терені пов. Товмач: Галява на ґіпсах та вапняках на горбі „Писок“ поміж Верхнім Ставом та Вірменкою, галява на терені Дереніг між Гавриляком і Гарасимовом як також на терені громад Вікняни, Жабокруки, Хотимир, Озеряни, Гавриляк.

В пов. Коломия охороняєсь вже частинно степ „Масюк“, власність Ліґи Охорони Природи, решта власність гр.-кат. парохії в Острівци. В пов. Городенка заслуговують на охорону горбки Далечуки між Незвиськами і Чортівцем. Галява довкола мальовничої групи скал у Глушкові та степ у Чортівці. В пов. Броди є вже під охороною степовий заповідник на Макітрі, чекають ще на опіку в пов. Бережани: галява в Гутиску біля Підвисокого, сіл. власність, в пов. Підгайці: галява в Сільці біля Підгаєць та галява у Вербові; пов. Золочів: став на Жулицькій Горі, фундаційна вл. та Лиса Гора біля Ляцького; в пов. Теребовля решти вогких галяв-„струги“ на Панталисі; в пов. Борщів галява в Кривчу Горішнім; в пов. Скалат рештки галяв та рістні в Медиборах. Пекучою є потреба негайної охорони решток первісної степової кущевої рістні на стінах Дністрового Яру, хочби стінки в Жежаві, Заліщиках, „Кривого“ в Бедриківцях, „Деренівки“ в Городку в заліщицькім повіті та стінки „Дересів“ в Синькові, „Глоди“ в Колодрібці, в Мельниці та Звенигороді, борщівського пов. Неодна з наведених місцевостей має опінію в наукових кругах та фіґурує у великих мапах, вказуючих межі поширення поодиноких заникаючих рослин а то й унікатів фавни і фльори в Европі та Евразії. Багато ще є місцевостей, що про них нічого не знаємо, бо їх фавни і фльори ніхто там не досліджував. Громадська ініціятива має вдячне завдання означити на терені поодиноких околиць ці місця, де виступають цікаві рослини, уживані місцевим населенням, в першу чергу знахорами, як народні ліки, зібрати ті рослини, засушити та подати докладно місце, де їх найдено, та народню назву.

Зацікавлення питаннями охорони природи, навіть в дрібних справах, має велике значіння для науки і загальнолюдської культури і пора вже дуже відповідна, щоби українське громадянство цим питанням зайнялось. Поглибить воно громадське вироблення в народніх масах, піднесе його на вищий степінь культури, дозволить краще розуміти вартість світа природи та передусім навчить цінити, любити й шанувати твори рідної живої і мертвої природи.

Інж. Ю. Мудрак.

(Д. б.)

Книжки для всіх.

З нагоди видань бібліотеки „Просвіта“.

Тоді, як неодин наш автор з талантом намагається писати „для всіх“ і з літературного твору робить твір мало цікавий, бо напів популярний, справжні популярні видання лежать нечитані або щонайменше не розходяться в такій скількості, як на це заслуговували би.

„Просвіта“ відновила від січня мин. року свою давню бібліотеку, даючи щомісяця одну книжечку з белетристики або наукового змісту. Бібліотека ця з метою поширювати знання складається не з випадкових творів, а має точно намічену програму. Найважніше в тій програмі те, що читач не відчуває, беручи ці книжечки в руки, якоїсь школярської тенденції, що так часто настроює його неприхильно до лектури, без огляду на його вік. Поруч щомісячних книжечок меншого розміру, виходять у „Науково-популярній бібліотеці Просвіти“ (накладом фонду „Учітеся“) книжки більшого розміру що три місяці, які доповнюють тамті.

На 11 щомісячних книжечок досі є 8 белетристичних творів, 3 з історії літератури. У відділі белетристики маємо легкі, цікаві оповідання, що могли би стати прегарною лектурою для шкільної молоді, не згадуючи вже простолюддя. Після довгих-довгих літ передрукували тут славних „Фармазонів“, Федьковича, що зийшли вперше у „Просвіті“ 1873 р. і від того часу досягли в самій „Просвіті“ до 16.000 накладу. Хоч тема „Фармазонів“ давно перейшла до історії — оповідання й мова Федьковича живуть і досі. Наші інші відомі письменники й нові автори не залишаються позаду цього славного зразка, як треба писати ясно та цікаво. А. Чайковський, якого історичні повісті мають таке широке коло читачів, узяв собі у своїм „Богданку“ за героя мало відомого Богдана Ружинськог, запорозького старшину з другої половини XVI. ст. Про цього борця з татарами оповідали серед нашого народу довго цікаві речі і наш повістяр уміє доповнити своєю уявою неодин переказ, неодну історичну подію. Б. Лепкий дає історичне оповідання з XVIII. ст. „Орли“ про добу страхіть після смерти Данила Апостола, коли властивим паном України був московський князь Шаховський. Ця доба нагадує в неодному нинішні засоби большевицького уряду, що карає нарід за западозрілі бунти. В. Будзиновський в історичному образку з XVII. ст. „Шляхетське право“ оповідає про недолю одного українського кріпака, що хотів стати міщанином, якого доля нагадує життя одного з польських львівських діячів, звеличаного назвою львівської вулиці „Кампіяна“. Покійна дружина Вячеслава Будзиновського, Олена, залишила єдине оповідання „Німий мертвий свідок“ — зворушливе, барвисто написане.

І. Горишівський (псевдонім одного з наших визначних істориків) у довшому оповіданні „Спільними силами“ дає картину з життя львівських братчиків із XVII в., про те, як львівські міщани проявляли купецький та організаційний хист. Володимир Татомир в оповіданні „На подільських ланах“ із доби визвольних змагань, змальовує картину, якто наша армія мусіла воювати проти большевиків, Денікина та страшного тифу і розсипалась на перші партизантські відділи.

Перед війною написана комедія Льва Лопатинського „Під камяним дахом“, досі недрукована, бере за тему боротьбу молодого покоління, що вперше на селі рішає заснувати дахівкарню.

Три важливі роковини використала бібліотека „Просвіти“ для видання трьох монографій присвячених нашим великим поетам. З нагоди 120 роковин уродин Шевченка вийшла книжка В. Сімовича про життя та творчість поета, у соті роковини „Зорі“ студія про М. Шашкевича голови „Просвіти“ д-ра Івана Брика і з нагоди 100-ліття народин Федьковича огляд життя й діяльности буковинського поета Ю. Федьковича пера В. Сімовича з додатком д-ра І. Брика про працю Федьковича у „Просвіті“.

У серії „Учітеся“ маємо більші праці — самостійні, оригінальні студії І. Крипякевича „Історію козаччини“, С. Чарнецького „Нарис історії українського театру в Галичині“, М. Бажалука „Вулькани та землетруси“, Р. Єндика „Антропольогічні прикмети українського народу“. Кожна з них має багато ілюстрацій, написана прозоро, цікаво, — все це необхідні підручники не тільки для тих, що хотять зазнайомитись із головними фактами з даної ділянки, але і хотять мати повний образ даного питання.

Справжньою малою енциклопедією всіх видань „Просвіти“ стали коментарі до кожної книжечки. Чи читач візьме в руку історичне оповідання чи літературний нарис чи теж наукову розвідку, скрізь находить він пояснення необ-

хідних слів, термінів, понять, історичних подій, наукових фактів. Редактор цієї бібліотеки проф. В. Сімович не залишає нічого на віру ні авторові ні читачеві. Кожна думка тут передана просто, кожна обставина та подробиця має потрібні коментарі, щоби читач не мусів іти за неясними здогадами і не потребував шукати пояснень по інших книжках.

А вже справжньою окрасою всіх цих книжечок це мова — чиста, народня, літературна, з якої можна вчитись писати краще, ніж із шкільних підручників. Навіть нелітературні слова та звороти, коли треба їх поневолі наводити за оригіналом, редактор доповняє правильними, новими, такими, яких нині треба вживати. Може дехто зробити закид цим книжечкам, що мова в них занадто відбігає від тої популярної, якої вживає щоденно наш інтелігентний загал і народня маса. Але-ж хто має вище і відповідальніше завдання на собі як не „Просвіта" саме вчити літературної мови і то в такій приємній формі, як легка та цікава лектура?

Друга велика прикмета книжечок „Просвіти" це дуже дбайливе їх видання. Коли згадати давні книжечки „Просвіти" і прирівняти їх з оформленням нинішних, можемо сказати сміливо „йдемо вперед"! Виразний друк, добрий папір, багатий ілюстраційний матеріял дбайливо виконаний. З цього погляду можна вже рівнятись із великими народами.

Тільки обгортка залишилась давня. Але і в цьому пішла „Просвіта" за прикладом чужих великих видавництв, які оцінюють вагу традиції і хотять підкреслити тяглість тої самої праці, навіть зверхнім виглядом.

На жаль, наш загал за часто зупиняється зором тільки на самій книжці зверха, за книгарською виставою або на чужім столі. Неодин, якби заглянув до неодної книжечки „Просвіти", був би здивований, чого він іще не знає. Неодин випуск цієї бібліотеки заслуговує на окрему сові сну оцінку фахівців і на увагу всіх, що люблять дечого навчитись легко і непримітно.

„Пізно".

ПРО ОДИН З НАЙТРАГІЧНІШИХ МЕНТІВ У НОВІЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ.

(Лист до Редакції.)

Париж, 29. січня 1935.

Високоповажаний Пане Редакторе,

Дозвольте через Вашу ґазету спростувати одно твердження п. інжиніра Василя Мурашка, яке нахожу в його статті „Невідомому Добродієві" („Хліборобський Шлях", ч. 2, 13. січня 1935 р.). Звертаючись до автора книжки „Скоропадщина", та згадуючи, між іншим, мою книжку „Без Території", п. Мурашко твердить буцімто „натхнення" для проголошення Гетьманом акту про федерацію „привіз з Одеси до Києва ваш сучасний ідеольоґ (далі слідують титули в лапках) ...п. Олександер Шульгин"...

Як гетьманці могли створити цю трагікомічну вигадку, не можу навіть зрозуміти. Але цей несподіваний закид викликав у мене цілу низку спогадів, які коротко дозволю собі пригадати в цьому листі...

Не з Одеси, а з Софії приїхав я десь 13. листопала 1918 р. до Києва. Приїхав і тогож дня ранком бачився з президією Національного Союзу, з моїми найближчими приятелями, з окремими міністрами українцями. В другій годині гетьман викликав мене до себе.

У цей мент я був уже цілковито у курсі всіх київських справ: між гетьманом і Національним Союзом велася глуха боротьба, відносини між українським громадянством і російським оточенням гетьманського двора незвичайно загострилися. Поразка Центральних держав, революція в Німеччині, розпад Австро-Угорщини позбавили гетьманський уряд всякої надії на підтримку австро-німецького війська, яке теж переживало моральну крізу і яке переможці могли легко примусити залишити країну. Становище було тим більше грізне, що небезпека нової большевицької навали висіла над Україною...

Розмова моя з гетьманом мала просто трагічний характер. Оповів я спершу про свої заходи перед державами Антанти, яким я подав через американського **Charge d' affaires** у Софії ноту, вимагаючи від них не виводити німецького війська з України, доки воно не буде заступлене їх військами, або доки не буде створене наше українське військо, яке булоб у силі відбити нову большевицьку агресію.

„Пізно", — відповів мені гетьман залушеним голосом і далі довго і нервово говорив про політичну ситуацію, жалівся на Національний Союз і зрештою несподівано заявив, що

необхідно проголосити федерацію з Москвою, бо цього вимагають французи і їх союзники.

Останні слова незвичайно мене вразили: два дні перед тим я говорив з відповідальними чинниками французькими у Софії і Варні, і ніхто подібних вимог мені не ставив. Це я відразу і з повною рішучістю сказав гетьманові і висловив сумнів, чи не вводять його в блуд якісь фальшиві інформатори.

Тут-же запропонував я негайно сісти в окремий потяг і їхати до Ясс, щоби перевірити версію, яку передали звідти гетьманові. Колиб же я помилявся, і французи дійсно настоювали на таких абсурдних вимогах, то я брався обстоювати нашу позицію перед ними, доводячи, що тепер ходить тільки про одно: врятування України від большевицької навали, бо перехід цієї багатої країни під владу большевиків не тільки знищить її морально і фізично, але й дуже посилить Москву, до якої держави Антанти ставилися тоді цілком ворожо... Всякі розмови про федерацію можуть тільки ослабити фронт боротьби і викликати обурення й заколот на самій Україні. Колиж би представники Антанти рішуче стояли на своїх позиціях, їм, щонайменше, можна би запропонувати відложити ці розмови на майбутнє, нинїж думати тільки за те, що стоїть на порядку денному: рятувати край від нової і страшної небезпеки з Півночі.

Але, додавав я, щоби ця арґументація могла вплинути, треба, щоби французи і їх союзники бачили, що гетьман опирається на ціле українське громадянство. Отже передумовиною моєї подорожі є порозуміння з Національним Союзом, оголошення закону про скликання сойму, реалізація аграрної реформи.

Гетьман слухав це незвичайно нервово; жадних серіозних заперечень проти цього пляну у нього властиво не було. У цей мент він, безперечно, цілковито був згідний зі мною, як, може, годину перед тим цілковито годився з кимсь з поміж своїх російських приятелів... У цих хитаннях і протиріччах із самим собою даремно вбачають злу волю: це була скоріше відсутність волі, результат фатальної непристосованости до становища, яке впало з неба, ґрунтовне непорозуміння ні своїх завдань, ні ситуації.

— „Пізно, пізно", — була одна відповідь... Гетьман мав вигляд зовсім знесиленої людини, що втратила віру і в себе і в успіх справи. Весь час не ходив, а якось тинявся він по кабінеті, часом зупинявся, брався за голову і знов говорив: „Пізно", — додаючи кілька разів з гірким закидом:

— „Чому Ви не приїхали два дні перед тим?" — На це я відповів, що взагалі мене ніхто не кликав, і я по своїй волі, зогляду на брак контакту між Софією і Києвом, вирішив приїхати.

— „А зрештою", — настирливо домагався я, — „чому пізно? Все ще можна направити: дайте потяг, порозумійтесь із Національним Союзом, — все ще буде гаразд".

У цей мент докладають, що представники Національного Союзу прийшли на авдієнцію. Гетьман ще більше осунувся, зблід...

— „Я більше не можу, я не можу вже з ними говорити. Прошу Вас дуже ідіть до них".

— „Піти я можу, але про що маю говорити? Я цілком підтримую їх позицію".

За дві хвилини я зустрівся з делеґацією Союзу. Здається, був там Ніковський, С. Шемет, К. Мацієвич і інші. Поговоривши кілька хвилин я знову вернувся до кабінету і настоював, щоби гетьман вийшов до делеґації.

— „Пізно, пізно"...

Розмова була гостра. С. Шемет стукав кулаком по столі, гетьман теж горячився, але, не дійшовши до порозуміння, делеґація, а слідом за нею і я вийшли з двірця гетьмана.

На другий день рано я зрозумів, чому було „пізно": у часі, коли ми говорили з гетьманом, акт про федерацію був уже готовий, а може й підписаний, міністерство Лизогуба розпущене, міністерство Гербеля створене.

Як тільки ранком я прочитав у газеті про ці події, я заразже поїхав до міністерства закордонних справ і на знак протесту проти акту про федерацію зголосив димісію. Це була перша димісія, звязана з цим актом.

Тогож дня я виїхав до Софії, де мав ліквідувати свої справи, як посол України в Болгарії.

По дорозі був у Яссах, там бачив (хоч натурально ні з ким з них не говорив) весь російський сінкліт і зрозумів, яким чином і від кого одержував гетьман свої інформації. Довго говорив з французьким послом Сент Олером, а потім над Дунаєм, у Джурджу, з ґенералом Бертельо.

Останній значно ліпше від посла розбирався у всіх справах (саме з ним через ґенерала Табуїса мав я постійний контакт, коли був за Центральної Ради міністром закордонних справ) і з гірким почуттям відчув, що мав цілковиту рацію, коли вимагав потягу в Ясси... Тепер все було скінчено: отверта боротьба між Директорією і гетьманським урядом велась по всій Україні...

Бертельо прекрасно розумів, що про злуку України з Москвою, принаймні зараз, і мови бути не може. Він, видно, як і більшість чужинців у той час не уявляв собі, щоби в майбутньому можна було обійтись без якогось звязку між Україною і Москвою, але для нього, як людини практичної, ясно було, що необхідно підтримувати ті частини колишньої імперії, які змогли відстояти себе від большевизму. Ґенерал жалкував, що гетьманський уряд не зумів обеднати навкола себе всі живі сили України. Він катеґорично радив мені як найскорше їхати до Парижа: „на підставі моїх донесень про зносини з вами, там мусять повірити вам більше, ніж комубудь". Я щиро подякував ґенералові, який своїми посвідками і телеграмами допоміг мені перемогти всі трудноші тих часів, добратись до Софії, вирватись із Болгарії, де всі кордони були майже герметично замкнені, доїхати до Царгороду, Лозанни і нарешті до Парижу.

Величезна надія одчаю охоплювала мене і серед тяжкого душевного непокою за Україну надавала сили переборювати всі перешкоди.

На початку 19-го року я був у Парижі... Може дехто й повірив мені там, як про те говорив ґенерал Бертельо, але тепер уже справді було „пізно". Україна, — оаза серед загальної анархії на Сході Европи, — сама перетворилася в величезне огнище боротьби і нечуваних страждань нашого народу...

Прийміть, Пане Редакторе, запевнення у моїй повній пошані.

Олександер Шульгин.

НОВИНКИ

— **З „Молодої громади".** Четвер, год. 18.30 — засідання Ради Т-ва, год. 19.30 — продовження дискусії на тему мемуарів. 942

— **Іменування директора української гімназії у Станиславові візитатором.** З днем 1. лютого ц. р. перейшов директор української державної гімназії у Станиславові п. Осип Левицький на становище візитатора до Кураторії Л. Ш. О. у Львові.

— **Збори УФОТО.** В суботу 2. ц. м. відбулися у Львові Загальні Збори Українського Фотографічного Товариства при доволі численній участи членів. По звітах вибрано новий Виділ. Головою Т-ва став вдруге д-р Евген Дурделло; члени Виділу: пп. Зубенко, Сімович, Жук, Кметик, Курилович, Савка. Контрольна комісія: д-р Дмоховський, д-р Нижанківський, радн. Горалевич.

— **ЖІНКА** ч. 3, орган українського жіночого зорганізованого руху вже вийшло з друку і появилося в розпродажі в другому накладі по конфіскаті. На зміст цього числа зложилися статті: М. Р.: Школа і родинний дім (сконфіскована в цілости), Н. Лівицька-Холодна: Марія Заньковецька; В. Завадська: 22. січня 1919 р.; Г. Боймер: Мистецтво і жіноче питання; І. Гладка: Поезії; Жіночий рух на чужині; Нері: Старомодна туалета; Наші будні; К. Ч.: „Вогонь і попіл"; Естетика одягу. „Жінка" коштує в пренумераті 10 зол. річно; 5 зол. піврічно і 1 зол. місячно. Адреса: Львів, вул. Сикстуська 44.

— **Знижка чиншів у міських домах.** Львівський маґістрат обнизив від 1. ц. м. чинші в міських домах при вул. Стрийській, Арцішевського і Зборовських на 5 до 25 проц. Досі підставою висоти чиншів була поверхня мешкань і їхнє положення, тому мешкання з меншим числом кімнат було дорожче від мешкання з більшим числом кімнат. Теперішня реґуляція чиншів бе-

ре за підставу не тільки величину поверхні і положення, але й число мешкальних убікацій.

— **Прилюдне письмо Г. Збержховського.** В журналістичних колах у Львові велике враження викликало прилюдне письмо відомого польського письменника Генрика Збержховського, який після 25-літньої постійної праці уступив з редакції „Газети Порaнної“, бо дальша співпраця в цьому деннику не годиться з поняттями журналістичної етики та чести. Збержховський осуджує у своєму листі поведінку видавця „Газети Поранної“, Вишинського зі своїми співробітниками, яким не платив пенсій або викидав із праці, причому зовсім не старався забезпечити їх на випадок безробіття.

— **Третій Зїзд Союзу Організацій Інжинірів українців на еміграції,** що відбувся 23. грудня м. р. в Подебрадах, обговорив низку актуальних справ і вирішив плян майбутньої діяльности (пропаганда, скликання II. конгресу Укр. Інж., видання свого органу, вступ до Федерації Слав. Інж., поширення діяльности бюра праці, культ.-просв. праця, нострифікація дипльомів УГА). До нової Управи Союзу вибрані: інж. О. Антипів, В. Добровольський, В. Іванис (голова), В. Кучеренко, М. Сочинський (секретар).

— **На злодію шапка горить.** Совітське радіо зареагувало на постанову про скликання Всеукраїнського Нац. Конгресу німецькою промовою. Промовець осуджував „петлюрівсько-фашистівську жовтоблакитну контрреволюцію“ і запевняв про марність надій „всіляких самостійників та інтервенціоністів“, що надіються відірвати Україну від СССР.

— **У стаційних почекальнях** на основі розпорядку міністра шляхів можуть в часі їх зачинення перебувати тільки: 1) подорожні, які приїхавши потягом, не можуть з причини снігових заметів, атмосферичних забурень або з недостачі комунікаційних засобів покинути стаційних приміщень; 2) подорожні, які з причини занедужання або нещасливого випадку чекають на лікарську поміч; 3) залізничі службовці, почтовці, поліція, жандармерія і т. п. підчас виконування службових обовязків. Перебувати в ресторанах і стаційних буфетах, які не є одночасно ждальнями, а також у фризієрських заведеннях, умивальнях і подібних поміщеннях на стації вільно тільки в цілях, для яких ті льокалі служать.

— **Пропало 13.783 зол.** В бюрі електричної ремізи на Габрієлівці у Львові вкрадено, як відомо, без нарушення замку в дверях і замку в касі більшу суму. Переведене шконтрум викрило покищо недостачу 13.783 зол.

— **Львівська хроніка.** В домі при вул. Личаківській ч. 165 отроїлася 22-літна служниця Марія Партасевич під впливом одного ворожбита, який ворожив їй, що двічи буде відбирати собі життя. — При вул. Сонішній ч. 11 повісилась 47-літна вдова по інжинірі Софія Вішновіц, з причини нервового розстрою.

— **Краева хроніка.** На передмісті Станиславова згоріла частина дому Юрка Ясінського. Шкоди є на 27.000 зол. — У Станиславові отроїлася Ядв. Ульмер після суперечки з чоловіком. — У Станиславові почалася судова розправа проти нотаря Стан. Бодаковського та солідитатора Карла Хамайдеса, обвинувачених у надужиттях при парцеляції ґрунтів гр.-кат. єпископства в Станиславові. — В Томашівцях пов. Калуш арештовано Владислава Буриса першта злодійської шайки, що непокоїла цілу околицю. — В Товмачі застрілився контрольор скарбового уряду Тадей Кавделька з причини родинних невзгодин. — У Щуровичах пов. Радехів ограблено почтовий уряд, з якого злодії забрали 205 зол. і шість платних векслів.

— **Ще один процес Рудрофа.** В городському суді у Львові розпочався процес Станислава Рудрофа, власника маєтку Броди, обвинуваченого в незаплаченні гривни в сумі 12 міліонів зол. Як відомо, досі відбулися проти Рудрофа три карні процеси, що принесли йому разом 11 літ вязниці.

— **Волинська хроніка.** Під селом Ворончин пов. Горохів хтось убив касієра кооперативи Луку Дубчука, підрізавши йому горло і вкрав з каси 800 зол. — В Острові знайшли застріленую жінку місцевого громадянина Телицького. Його арештовано під замітом душогубства, хоч він каже, що це самогубство. — В Заборові пов. Рівне згорів млин Якова Ярмолюка і спілки, при чому вогонь знищив коло 20 кірців збіжа.

— **Умертвив своє тіло.** В селі Мрози біля Бидгощі повісився господар Бронислав Кутшеба. Самогубство склалося на підкладі релігійного божевілля. В приступі недуги він бичував себе страшенно, постив і умертвляв своє тіло, а критичного дня після довгого самобичування відобрав собі життя.

:: :: **МІСЬКІ ТЕАТРИ У ЛЬВОВІ, НА СЕРЕДУ, 6. ЛЮТОГО 1935.** :: ::

Великий Театр
Весел'сть — спів — танці — забава.
Год. 7·30 веч. **„Міщанин шляхтичем“**
Моліер — Бой Желенський.

Театр Ріжнородностей.
Комедія над комедіями
Год. 7·30 веч. **„Мій коханий дурнику“**

З дороги життя.

Така маленька ідиля...

У пребагатому віночку чарівних східноокраїнних місцевостей як Снятин, Гусятин, Лопатин, Стронятин нанизане й невинне, хоч надмірно претенсіональне місто Львів. Ріжно його у світі називають: Леополь, Лемберг, Львуф, ще й додають йому орнаментаційні прикраси як: княжий город, вільне королівське місто, семпер фіделіс, оборонний причілок християнства, бастіон західної культури. Чомуж би ні? Все те звучить гарно й приглядно, хоч зі здоровим глуздом не багато має спільного.

Мінялися часи, а з ними вигляд і фізіономія міста, як мінялися й кольри прапорів, що маяли над Львовом.

Тямлю час, коли Володимир Бобринський рішив, а проф. Ґрабський підтвердив, що „Львов это будет русскій город“. Не здійснилося.

І сьогодні трудно одним словом розвязати питання. Земля — нібн рідна, вулиці з назви сусідські, а найвищі будівлі — таки Йойни Шпрехера...

Страшенно спокійне це місто і аж дивно стає, коли воно часом проявить своє невдоволення. Скасують кілька катедр на університеті, або й цілий виділ, перенесуть якийсь уряд чи установу до Варшави — от просто, щоб Варшава мала більше урядовців і вже несеться шум від рогачки до рогачки. Віча, резолюції, протести, депутації, декларації, реклямації й інші вимахування пальцем у чоботі.

Нерозумні наші громадяни, хоч могли були вже досі дійти до розуму, що місто без бюр і канцелярій симпатичніше. Бо будь ласка погляньте тверезо на справу.

Білий день, вулиця Романовича, уряд генеральної прокураторії скарбу (там, де Інспекторат Армії). Якийсь працьовитий радник з власної пильности виробляє папери в позаурядових годинах. Нараз входить кілька джентельменів, завязує йому рушником уста, звязує як барана, привязує до стола, евакує з портфелю гроші і спокійно виходить з бюра.

Бідний радник утратив 1000 зол., влада безпеки терпець, тихі громадяни спокій — а всього того не булоб, якби Прокураторію Скарбу були завчасу перенесли до Варшави.

Нерозумно роблять ті, які счиняють шум від рогачки до рогачки, що евакують Львів. У старі, давні часи, коли не було вертгаймівських замків, залізних штор і тисячі бюр — люди жили спокійніше. Не було професійних злодіїв: люди самі крали, тихо, супокійно і без демонстрацій.

Тиберій Горобець.

— **Летунська катастрофа.** На полях кольонії Белжиче біля Красноставу впав підчас сильної сніговії на землю військовий літак і розбився. Під дребезгами літака знайшли трупа обсерватора ппор. Пекарського, а подальше лежав убитий сержант Ст. Зелінський.

— **Коморник дефравдант.** Перед кількома роками голосна була в Люблині справа зловживань коморника Владислава Тиборовського, що здефравдував коло 35 тисяч зол. Окружний суд засудив його на 5 літ вязниці і 15 тисяч зол. гривни. Апеляційний суд присуд затвердив, але найвищий суд скасував. Тепер апеляційний суд вдруге засудив Тиборовського на 5 літ вязниці і 10 тисяч зол. гривни.

— **З Польщі.** До евангелицького кооперативного банку в Озаркові біля Лодзі добулися вломники, що розпороли касу раком і забрали з неї 1,700 зол. та 73 дол. — Окружний суд у Варшаві засудив якогось Кіселевича за відрізання жінці носа на 5 літ вязниці.

— **Пат і Паташон знову на фільмі.** Фільмовий промисловець Ґреґорі заключив у Копенгагені умову з Патом і Паташоном, які тепер виступлять у більше звукових. Умова заключена на кілька літ, тому можна сподіватися великої скількости фільм, у яких виступлять ці два улюблені фільмові комікн. З того виходить, що Пат уже видужав. Про нього свого часу появилися були вістки, що він збожеволів.

— **Санація прийдешнього покоління.** Берлінська „Юрістіше Вохеншріфт“ обчислює число переведених стерилізаційних операцій в Німеччині на 180 до 200 тисяч. У Гамбурзі 45 прц. стерилізованих припадає на ідіотів, 29.6 прц. на умово недужих, 17.8 прц. на епілептиків і 2.7 прц. на алькоголіків.

— **Асекурація монархів.** Стверджено, що цар Микола II. обезпечився перед війною в париському асекураційному товаристві на 20 міліонів франків. Після його смерти царська родина повинна була дістати цю суму, але це не сталося, бо ціла родина згинула разом з царем. Італійський король Віктор Емануїл III. обезпечився на 12 міл. франків, його батько Гумберт на 25 міл. і цю суму виплачено після його смерти. Едвард VII. вдоволявся обезпеченням 18 міл. франків.

— **Ріжні вістки.** У Танґері впав сніг; останній раз бачили там сніг 50 літ тому. — У Берліні за прикладом Парижа будуть освітлювати деякі більші будівлі, як напр. Бранденбурські ворота, колишню цісарську палату тощо. — 1. ц. м. у славній святині св. Софії відкрили музей. — Повітряна фльота Зл. Держав зросте на 80 прц.; уряд уже призначив гроші на будову двох велитенських дирижаблів для перелету через океан. — Німецьке товариство торговельного повітреплавства повідомляє, що його літаки перелетіли Атлянтійський Океан до Півд. Африки 56 разів без одного нещасливого випадку. — Досі прибуло до Франції з Сари 3679 утікачів; багато осіб, що мало намір виїхати і дістало візи, залишиться в Сарі. — У Баварії арештовано якогось Пфлеґера, що 13 літ тому зарізав на селі 6 осіб. — У найближчому часі продаватимуть у Парижі на лiцитації всякі предмети, що залишились після смерти міліардового ошуканця Ставіського.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дмитро Загайкевич.

З північної Польщі прийшла до Станиславова сумна вістка, що там помер Дмитро Загайкевич, бувший старшина Української Армії і діяльний член українських товариств у Станиславові, перенесений туди перед роком.

Покійний, хоч як залізничий урядовець був на залежнім становищі, старався і по війні присвятити свої сили для праці над своїм народом. Був він чотири роки касієром „Рідної Школи“ у Станиславові і старався всіми силами вдержати фінансову рівновагу Товариства й переводити збіркову акцію самостійно, так, щоб „Рідна Школа“ мала значні доходи в колядні і великодні та не була наражена на ніякі понижения. Організація таких постійних збірок, як і збірок у цілій великій тоді окрузі, вишукування все нових джерел приходу для „Рідної Школи“ забирали йому вільний час і вимагали правдивої посвяти. А інтересів „Рідної Школи“ боронив він сміло всюди. Всі тямимо, як при ліквідації „Кредиту Звязкового“ у Станиславові подкріпив він поставив тезу, що не проти засад кооперації, щоб кооператива приймала великі мантові записи. Кооперація повинна розвиватися лиш на чисто кооперативних основах, отже майно „Кредиту Звязкового“ повинно перейти на

„Рідну Школу", а не на Повітовий Союз Кооператив. Тоді він перепав зі своєю тезою, наробивши собі доволі багато неприятелів. Коли ж тепер побоювання покійного сповнилися, коли ввесь великий маєток „Кредиту Звязкового" змарновано, теперішня управа Повітового Союзу Кооператив, що своєю солідністю й перестеріганням кооперативних засад довела Повітовий Союз у Станиславові до нового розцвіту, признає, що велика шкода сталася тоді, що громадянство не послухало розумного голосу Покійного. За час свого касієрства займався Покійний також фондацією ім. А. Яконович і був лучником між Товариством і фундаторкою.

Покійний звернув теж увагу на передмістя Станиславова. На Гірці, на Кольонії, на Бельведері позасновував торговельні кооперативи, що під його проводом, як голови надзірної ради, добре розвивались, одначе по його уступленні через несолідність проводів скоро упали. Працював також по читальнях на тих передмістях, зокрема служив і радою і поміччю основникові читальні на Бельведері, де за його радою й інтервенцією набуто для читальні площу, на якій пишається тепер гордість Бельведеру: будинок читальні „Просвіти" з театральною салею. Працював Покійний також у всіх інших кооперативах Станиславова.

Живу діяльність розвинув він і під політичних оглядом, як здисциплінований член УНДО. Сам, без нічиєї помочі, зібрав він кількатисячний „народній фонд", що його передав опісля міжпартійній політичній організації у Станиславові яка при помочі того фонду перевела двічі вибори до міської ради, двічі вибори соймові і перший шкільний плебісцит, а врешті один рік оплачувала повітову народню канцелярію.

Був це тихий, смирний, послідовний народній робітник, що ніколи не величався своєю працею. Вмер але станиславівські національні товариства, кооперативно-економічні, просвітні й політичні організації не забудуть йому ніколи того, що той бувший старшина, а відтак залежний урядовець зробив для свого народу.

Вічна йому память! *Ю. Е. О.*

——о——

СПОРТ.

ПЛИВАКИ, ПОЗІР!

Чертовий пливацький тренінг у критій пливальні відбудеться в понеділок **11. ц. м. в год. 19·45.** Білети в ціні 0·50 зол. можна набути в кооперативі „Пласт", Сикстуська 25. і в домівці У. С. С., Руська 3.

ЛЕЩЕТАРСЬКИЙ РЕЙД ВОРОХТА — МИКУЛИЧИН.

Філія Карпатського Лещетарського Клюбу у Ворохті перевела 3. лютого п. р. вже третій з черги традиційний лещетарський рейд з Ворохти до Микуличина на 18 км. за мандрівну нагороду дир. Вол. Панькова. Стартувало 13 членів місцевої філії і з них 11 дійшли до мети. Перше місце і тим самим і мандрівну нагороду вже вдруге здобув заступник голови Бойчук Микола. Друге місце осягнув Лупаца Омелян, третє голова філії Мочерняк Василь. Дальші місця заняли Мотрук Мик. з Микуличина і Росінський Дмитро. Суддювали пп. Луда Матій, Полутранко Вол., Вінцковський Ю. Домашевський Мик. і Мироняк Мик. До Микуличина на рейд прибув з двома лещетарями основник філії К. Л. К. в Березові п. Кузич Іван; вони перейшли 30 км. горами за 5 годин.

ЛЕЩЕТАРСЬКІ ЗМАГАННЯ У.С.С. У СТАНИСЛАВОВІ.

Минулої неділі відбулись у Станиславові лещетарські змагання на трасі 8 км. на теренах Вовчинця й Колодіївки. До змагань станули 22, біг скінчило 21. Виграв безконкуренційно **Попель у часі 33·35".** Час слабший тому, що підчас змагань дув вітер у лице і що Попель не мав абсолютно ніякої конкуренції. Той змагун перевищає всіх на цілу клясу технічно й тактично. Другий приїхав Ясінський (Сокіл І.) в часі 39·55" та він скоротив здається трасу. 3. Кожик, 4). Сагайдак, 5. Борис, 6). Сойка П., 7) Андрухович П. 8). Сапович І., 9). Сапович П., 10). Сапович ІІІ. (Попель їхав поза конкурсом). Тут слід висказати вдоволення, що стан. спортовці зрозуміли нарешті вагу та красу лещатарського спорту; маємо надію, що до других змагань стане вдвоє стільки змагунів. Слід також побажати щоб до змагань приготовлялись лещетарі солідніше.

Б. Л.

ПІНҐ-ПОНҐОВІ ЗМАГАННЯ ЗА МИСТЕЦТВО Б-КЛ У СТАНИСЛАВОВІ.

Станиславів. Пролом — Цирей Ізраель 5 : 1. Змагання в пінґ понгу за мист. б-кл. (Ст. О. З. Т. С.) закінчились повною й заслуженою виграною Пролому. Висліди: Новицький - Горовіц 21 : 14, 21 : 18; Андрійшин II — Кніпель 11 : 21, 18 : 21; Бурдеюк — Лехнер 21 : 16. 21 : 8; Атаманюк — Друкс 21 : 12, 21 : 17; Ліськевич — Гольдкнеґер 21 : 19, 21 : 18; Голинський І. — Вайнгартен 21 : 17, 21 : 18. Одиноккий пункт стратив Андрійшин II., який є зовсім добрим грачем, та на мист. змаганнях заломлюється першого з самого початку гри. Знаменито грав Бурдеюк, який робив з противником що лиш хотів, не допускаючи його взагалі до гри, особливо в другому сеті. За свою бравурову гру дістав Бурдеюк гучні оплески від своїх і від противників. Дуже добре заграли Новицький та Атаманюк, здобуваючи певно пункти. Голинський І. виграв теж певно, та мусить конечно навчитись дещо більше, як те поки уміє, коли хоче стати повновартосним грачем. Тут знову треба згадати про недисциплінованого Клиновського, який знову не явився на змагання. Суддя п. Вінтерфельд д. добрий.

Пролом І. — Цирей Ізр. II. 4 : 2. Поміч. змагання. Пункти для Пролому добули Папашін, Пужак та Голинські І. і II. Дуже добре грали Пужак і Голинський II.

Внутрішньо-клюбові мистецтва Пролому в пінґ понгу покінчилися в друге перемогою Атаманюка, який попри свою знамениту оборону має також небезпечний атак. Друге місце добув Бурдеюк, найкращий стилево й технічно грач у клюбі. Третє місце припало Новицькому дуже доброму технічно й найкращому тактично в клюбі. Трійка та зовсім рівнорядна і про перевагу одного над другим важко говорити. Друга трійка (4. 5. і 6. місце) відбігає значно від першої, належать до неї: згаданий в горі Клиновський, Андрійшин II. і Ліськевич Б. До мистецтв стануло 29 членів секції, які позаймали місця, відповідні до своїх сил і вмілостей.

Б. Л.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Середа, 6. II. год. 7·30 веч. „Міщанин шляхтичем".

Четвер, 7. II. год. 7·30 веч. „Міщанин шляхтичем".

Театр Різнородностей.

Середа, 6. II. год. 7·30 веч. „Мій коханий дурнику".

Четвер, 7. II. год. 7·30 веч. „Мій коханий дурнику".

Кіна.

АДРІЯ: „Людина-машина" та додатки.
АПОЛЬО: „II шампанська ніч".
АТЛЯНТИК: „II ночі".
ВАНДА: „Кінг-Конг".
ГРАЖИНА: „Танцююча Венус" та „Брат дявола".
КАСІНО: „Молодий ліс" (на осн. В. Герпа).
КОЛІСЕЙ: „Поручник Кіже" („Цар шаліє"), ревія „Один з одного".
КОПЕРНИК: „Петрусь" із Фр. Ґаль і „Фліп і Флап у країні забави".
МАРУСЕНЬКА: „Петрусь" із Фр. Ґаль і „Фліп і Флап у країні забави".
МІРАЖ: Рамон Новарро, Джанета Мекдональд і Секрет жінки.
МУЗА: „Віва Вілля!"
ПАЛЯС: „Циганські мельодії".
ПАН: „Маскарада".
ПАСАЖ: „Демон золота", „Ізцепримара".
РАЙ: „Радісна година", Мікі-Маус.
СВІТ: „Нуждарі" і „Париж в огні" (дві серії разом).
СОНЦЕ: „Мата Гарі" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Іх високість цілує" та ревія.
УТІХА: „Погоня за тінею" і ревія.
ХИМЕРА: „42-га вулиця".

Ширіть наш часопис!

Закордонне радіо.

Середа, 6. лютого 1934.

Братислава (298,8) 17·05 Сучасна музика 20·05 Симф. концерт. **Кошиці** (259,1) 17·10 Для Закарпаття, **Прага** (269,5) 11·05 20·10 Концерт, 16·45 Лотиські нар. пісні, **Прага II.** (249,2) 14·20 Сальон. квартет, **Париж** (1648) 13·15 Популярна музика, 21·00 Концерт, **Білгород** (437,3) 16·30 Пісні, 20·00 Скрипка, **Любляна** (569,3) 20·00 Опера, **Берлін** (356,7) 20·15 Держ. вид. Промова мін. Розенберга, 20·45 Концерт, 22·20 Моцартові твори, **Гамбург** (331,9) 19·00 Фортепіян, **Кенігсвустергавзен** (1571) 15·15 Дитячі пісоньки, 16·00 Солісти, **Лайпціг** (382,2) 13·10 Популярна музика, **Мінхен** (405,4) 15·10 Форт. твори Регера, 17·50 Пісні, **Будапешт** (550,5) 12·05 Військ. оркестра, 17·30 Гітара, 21·30 Скрипка, **Мілано** (368,6) 19·00 Легка муз., **Рим** (420,8) 13·00, 17·05 Легка муз., 20·45 Опера.

Четвер, 7. лютого 1935.

Відень (506,8) 17·55 Арії та пісні, 19·25 „Богема" оп. Пучінія, 22·15 Пісні ріжних народів, 23·15 Віденська музика, **Кошиці** (259,1) 17·20 Пісоньки для дітей, 18·00 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 11·05 Сальон музика, 15·55 Військ. орх., **Прага II.** (249,2) 14·30 Два форт., **Париж** (1648) 21·45 Симф. концерт, **Білгород** (437,3) 13·15 Пісні, **Берлін** (356,7) 10·15 Нар. пісоньки, 19·30 форт., оркестра. **Франкфурт** (251) 20·10 нім. пісні, **Кенігсвустергавзен** (1571) 18·00 Сучасна музика, 20·45 „Король Лір" трагедія Шекспіра, **Кельн** (455,9) 17·50 Петерсенові твори (сп., форт.), **Мінхен** (405,4) 20·10 „Геновефа" оп. Шумана, **Будапешт** (550,5) 12·05, 18·40 Легка музика, 22·30 Циг. музика, **Мілано** (368,6) 17·00 Вок. концерт, **Рим** (420,8) 20·45 Концерт.

Львівське радіо.

Середа, 6. лютого 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50 22·00. Рекл. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метерольоґ. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Сальон. музика, 13·00 Полудн. денник, 13·05 Російська муз. з гр. пл., 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Театр. фраґм. 16·00 Камер. секстет, англ. музика, 16·45 Лютий на небі та на землі (для ст. дітей), 17·00 Гармоністи, 17·25 Одиначка, 17·35 Пісні в супроводі форт., 17·50 Спорт. порадник, 18·0 Наука стеногр. 18·20 Сільва рерум, репетр. театрів, 18·15 Музика до додам творів із гр. пл., 18·45 Польща в теперішній фазі світової кризи. 19·00 Вок. терцет (Лада сопр., Лучинський тенор, Зніч, баритон. 19·20 Будівельна гутірка, 19·30 Легка музика з гр. пл., 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Міцкевичівський вечір із Вильна, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт. 21·30 Гри знаки запиту, 21·40 Пісні в супр. форт., 22·15 Танк. муз., 23·05 Тріо (форт., скр., віольончеля).

Четвер, 7. лютого 1935.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·00 Реклям. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 На Поділлі росте жито без кукілю (для дітей) 12·30, 13·10 Муз., спів, 13·00 Полудн. денник, 13·05 З ринку праці, 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Орхестра, вес. пісоньки, рефрени 16·45 Лекція фр. мови, 17·00 Театр Уяви: Алеж не не на серіо" Пірандела, 17·50 Листи та програми, 18·00 Сільва рерум, театр. репертуар, 18·05 Фредро та жаґонии, 18·15 Концерт: Танки ріжних народів, 18·45 Що читати, 19·00 Вок. музика з гр. пл., 19·20 Гутірка, 19·30 І. Лосєва на клячі, 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Балетова музика класиків. 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт, 21·45 Форми сусп. життя, 22·15 Італ. пісні у вик. Д. Габая (тенор), 22·30, 23·05 Танк. музика з гр. пл., 22·45 Гутірка з Кар. Шимановським.

БІРЖА.

ҐРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·31 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 25·96, Париж 34·93·50, Берлін 212·75, Цюріх 171·44, Голяндія 358·20, Прага 22·12, Італія 45·00, Нюйорк кабель 5·31 5/8, Нюйорк чеки 5·31 3/8.

Золото: Долари 8·92—8·91, Франки фр. 34·60—34·50, Дукати 21·50—21·00, Корони 36·50—36·40, Рублі 46·50—46·40.

Срібло: Корони австр.: 0·38 — 0.37, Фльорени: 0·96 — 0·95, Рублі: 1·56 — 1·52.

ЗБІЖЕ.

Ціни парітас Підволочиська	від	до	льоко Львів від	до
Пшениця одноц.	17·25	17·50		
Пшениця збірна	16·25	16·50		
Жито одноцілє	13·75	14·00		
Жито збірне	13·25	13·50		
Ячмінь одноцілий	14·50	14·75		
Ячмінь на мливо	13·50	13·75		
Овес од. незам. 459	12·75	13·25		
Овес од. легко зам.	12·00	12·25		
Овес зб. легко зам.	11·25	11·50		
Овес одноц. л. зам.	11·00	11·25		
Овес збірн. зам.	10·50	10·75		
Кукурудза краєва	16·00	16·25		
Фасоля краєва з м.	16·00	16·50		
Горох пів Вікторія	30·00	34·00		
Гречка на мливо	16·00	16·25		
Льон	45·00	46·00		
Сім'я конопляне	24·00	25·00		
Мука пш. І. А.	31·00	31·50		
Мука пш. І. Б.	29·00	29·50		
Мука пш. І. Ц.	27·00	27·50		
Мука пш. І. Д.	26·25	26·75		
Мука пш. II. А.	24·50	25·00		
Мука пш. II. Ц.	23·00	23·50		
Мука пш. II. Д.	21·50	22·00		
Мука пш. II. Е.	20·00	20·50		
Мука пш. II. Ф.	18·00	18·50		
Мука пш. II. Г.	17·00	17·50		
Мука пш. III. А.	12·50	13·00		
Мука пш. III. Б.	11·50	1[illegible]·00		
Мука пш. разова	17·00	17·50		
Мука житня І. кат. до 55%	21·75	22·25		
Мука житня І. кат. до 65%	20·25	21·25		
Мука житня II. к. ситк. до 70%	13·00	13·50		
Мука житня раз. до 95%	15·50	16·00		
Мука житня посл. понад 70%	12·25	12·75		
Висівки житні	7·50	7·75		
Висівки пшен. гр.	8·[illegible]5	8·50		
Висівки пшен. сер.	8·00	8·25		
Висівки пш. міалкі	8·75	9·00		
Висівки ячмінні	8·25	8·50		

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 5. лютого п. р. з приводу зниżкової тенденції цін на масло не ставить. Кооперативам платив за:

	льоко Львів
1 л. молока	0·15
1 л. сметани	0·60
1 к. яєць	5·00

Пастеризоване молоко в доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло зниżкова, на молоко і сметану вдержана, на яйця сильно звишкова.

Маслосоюз повідомляє, що від 1. лютого п. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури	І. кл.	за 1 кг.	0·95 зол.
Старі „	„	„	0·75 „
Годовані качки	„	„	1·10 „
Годовані гуси	„	„	0·90 „
Індики	„	„	0·90 „
Індички	„	„	1·10 „
Пантарки	„	„	1·20 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

Конкурс.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта" оголошує отсим конкурс на посаду фахового вчителя в господарсько-садівничій Школі в Миловашию. Про висоту й умови винагороди повідомить на бажання устно або письменно Канцелярія Т-ва „Просвіта" у Львові. Умотивовані подання разом з залучниками треба вести до Т-ва „Просвіта" найдалі до дня 15. лютого ц. р. 941

Посада вільна з днем 1. березня.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта".

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.